

ARTISTËT DHE REFUGJATËT

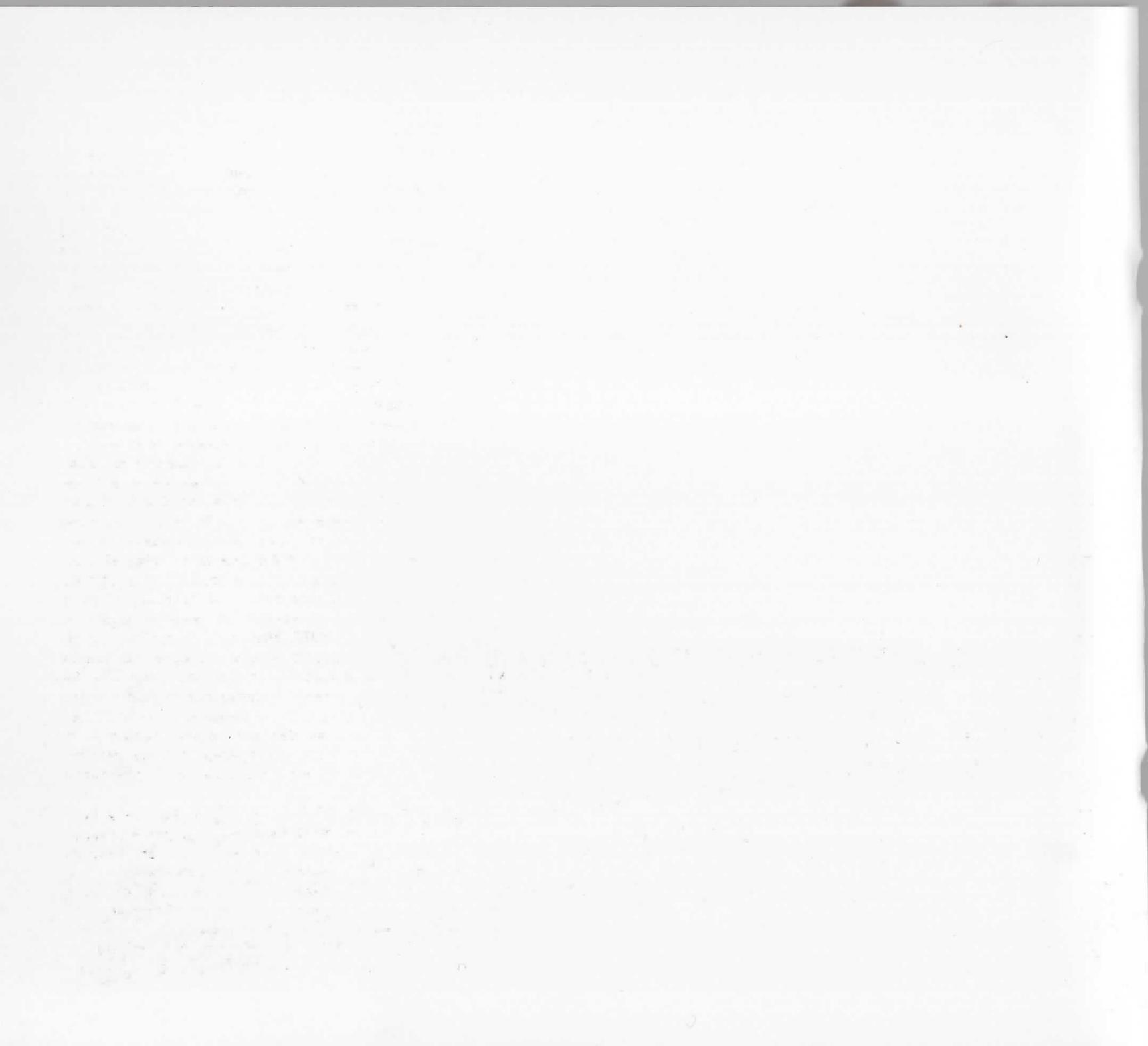
УМЕТНИЦИ & ИЗБЕГЛИЦЕ

SANATÇILAR VE MÜLTECİLER

ARTISTJA THAJ O NASLE MANUSA

УМЕТНИЦИ & БЕГАЛЦИ

REFUGEES & ARTISTS

УМЕТНИЦИ & БЕГАЛЦИ

Идејата за изложба по прашањето на најтегобната тема во 1999 година во Република Македонија - трагедијата на бегалците коишто го поплавија регионот, како и чувството на непосредно сведоштво на човечката драма и страдања - предизвика брз одзив во концептите на уметниците, та следствено и до една сложена поставка без преседан во историското наследство и ангажман на уметниците од скопската ликовна сцена, обединувајќи во Музејот на град Скопје десет проекти на автори од различни културни идиоми, карактеристики и генерации. Ова уметничко сведочење за состојбата на неизмерно негативните процеси и разурнувања во нашиот регион, означува една од ретките прилики во коишто македонските уметници претпочитаат да одговорат на една стварна состојба истражувајќи ги длабоко човечките теми, на тој начин соопштувајќи ги особеностите на нашата ситуација и поставувајќи му на општеството провокативни прашања попрво, отколку да продолжат со процесот на самоизолација. Начинот на коишто темата на бегалците во Македонија е третирана претставува важен момент во нашата recentna umetnost kojashто досега е сметана, со неколку исклучоци, за формално насочена, не-проводокативна и не-политична. Проектот Уметници & Бегалци претставува обид да се истражи визуелниот јазик на темата којашто, во крајот од овој милениум на балканскиот регион нè оптоварува, но и обид да се постават прашањата за информацијата и толкувањето на информацијата. Уметниците настојуваа да ги испитаат настаните, односите и причините, навлегувајќи колку што е можно подлабоко во разните рамништа на балканскиот конфликт, притоа задржувајќи ја сопствената критичка свест за контекстот и настојувајќи да ги анализираат мутациите на состојбите на Балканот и ним својствените сложени патеки каква што е, на пример, војната којашто постојано се појавува како средство за примитивно разрешување на проблемите во регионот.

Тие како одговор создадоа мозаик од десет уметнички дела коишто се однесуваат на човечките судбини, разочарувања, страдања и напнатости, втурнувајќи се низ бојното поле на чувствата на коишто не беше можно да се остане недопрен и морално неутрален. За уметниците коишто имаа предвид дека етичките и политичките мненија не нужно се совпаѓаат, овој процес беше од особено значење. Некои од нив ги испитуваа влијателните чинители како политиката, робувањето на историските посебности и вредностите кои се менуваат.

Оттука, оваа тема на изложбата не е отуѓена од своите причини.

Исмет Рамиќевик со својата инсталација *Болка + Храна = Сувенир*, којашто е придружена со видео перформансот *Миење чинии*, не само што ја истражува гладата туку и отсуството на желба за живот и печалот на луѓето коишто ги напуштаат своите домови. Главниот елемент на инсталацијата се празните чинии коишто ја означуваат длабоката духовна болка којашто упатува на бесмисленоста на војната, а наедно ги претставуваат и главите на учесниците во војните, укажувајќи на отсуството на свест и разум кај луѓето.

Виолета Чаповска за својата инсталација *300.000* употребува исто толкав број на ливчиња на коишто ги впишува најчесто употребуваните зборови од различните медиуми за косовската криза, опишувајќи ја физичката, емотивната и менталната состојба на 300.000 бегалци во Македонија.

Љупка Делева во својата инсталација *Албум* со сеќавања се допира до губењето и напуштањето на вообичаените животни текови, се допира до стареенето десет години во тек на дваесет дена, до промената во значењето на колективната психоза. [Единственото неразделливо нешто од нас се нашите спомени, сеќавања - Делева]

Емил Петров и Кристина Милјановска го претставуваат проектот *Лавиринт* којшто се состои од РОМ Компакт диск и инсталација во која посетителот е воден низ различни вкрстени прооди, преградени со врати, во кои не е лесно да се најде насоката - една позиција во којашто тешко се преживува и од која тешко се наоѓа излез.

Роберт Јанкулоски во својата фотографска инсталација *Црвена линија*, составена од пет сребрено тонирани фото-објекти од циклусот "Стереографии", не навлегува во анализа на единките во збегот, туку се сосредоточува на општата атмосфера на бегалските кампови.

Жанета Вангели со сложената инсталација *F.Y.R.O.M. Experiment*, составена од пет отпечатоци на плотер и еден *ready made* објект, упатува на многу-слојноста и повеќе-значноста на тековните настани во нашиот регион. ["Бегството" може да се обсервира во својата евидентна, физичка форма, во сферите на менталното и во сферите на духовното. Не е можно, според мене, да се третира проблемот на физичките бегалци, со сета негова апокалиптична тежина што тој ја носи, без да се третира невидливото, во материјата неманифестно бегство - Вангели]

Елизабета Аврамовска во својот проект *Disaster Relief*, составен од тринаесет отпечатоци на плотер, излага

документарни фотографии од бегалските кампови во Македонија како Стенковец, Невестино итн. Идејата за овој проект доаѓа од потребата за реалистичен приказ на животот во камповите, како и на настаните коишто ги носи со себе бегалскиот живот.

Милчо Манчевски во својот проект *Стенковец, Вас-Велес*, се ползва со две лајф-фотографии, истражувајќи ја формата на фотографскиот медиум и набљудувајќи ги децата во игра на различни места. [Бегалците и не-бегалците си наликуваат - Манчевски]

Во проектот *Избеганата вечност*, којшто се состои од видео и два отпечатоци на плотер, **Стефан Шашков и Лара Ташковска** се справуваат со темата на вечните бегалци - од времињата описани во Стариот Завет, та сè до најскорешните премрежија од нашиот регион. Тие се служат со слики и кадри препокриени со молитви од Коранот, со нарација на текстови од Библијата и црковно пеење. [Жагор, топот, страв, верба - неверба, хаос, плач ... МИР - Шашков]

Наташа Димитриевска и Билјана Тануровска во проектот *Ме слушаш ли дека зборувам*, составен од видео и три отпечатоци на плотер, истражуваат како младите ја доживуваат состојбата и како таа влијае на нивните чувства. Филмот се однесува на поединци и групи, со нагласка на пренесувањето на информацијата и влијанието на медиумите во секојдневниот живот на обичните луѓе.

Се надеваме дека проектот *Уметници & Бегалци* ќе послужи во насочувањето на нашите општествени гледишта кон поттикнување на истражувањата на длабоко хумани теми, кон набљудување, откривање и разбирање на отворените прашања и тешките проблеми, како и кон пренесување на спецификите на нашата ситуација до другите.

Наедно, се надеваме дека настојувањето на уметничко истражување на темата на бегалците на крајот на деведесеттите, ќе има катарзичен ефект, којшто колку што е можно повеќе ќе припомогне кон надминувањето на стереотипите и на духот на нетреливост, создавајќи така атмосфера на помирување и изградба на мирот во нашиот регион.

Мелентие Пандиловски
Скопје, јули 1999

ARTISTS & REFUGEES

The idea about an exhibition on the issue of the most burdening theme in 1999 in the Republic of Macedonia, the tragedy of refugees flooding the region, and the sense of direct witnessing of human drama and suffering, has led to a quick reply in the concepts of artists and subsequently to a complex exhibition unprecedented to the historic inheritance and engagement of artists of the Skopje scene, covering 10 projects of artists of different cultural idioms, characteristics and generations, in the Museum of the City of Skopje. This artistic testimony of a situation of imesurable negative processes and destructions in our region, signifies one of the rare times when the Macedonian artists have prefered to respond to an actual situation exploring the deeply human themes, communicating thus the specifics of our situation and asking provocative questions to the society, rather than to proceed into the process of self-isolation. The way in which the theme of refugees in Macedonia is treated is an important moment in our recent art because it has so far been regarded, with few exceptions, as beeing formalist, non-provocative and non-political. The project *Artists & Refugees* represents an attempt to investigate the visual language of the theme burdening us at the end of this millennium in the region of the Balkans, as well as to raise questions about information and interpretation of information. The artists have tried to investigate the events, relations, causes, entering as deeply as possible into various levels of the Balkan conflict, retaining their critical awareness of the context, and trying to analyze the mutations of the situation on the Balkans and its particular complex routes such as war, which is constantly appearing as a means of primitive solution of problems in the region.

They have as a result created a mosaic of 10 art works covering human destinies, disappointments, sufferings, tensions, passing themselves through a battlefield of emotions in which it was not possible to remain non-responding, and ethically neutral. This process was especially important for the artists taking into consideration that the ethic and political opinions do not necessarily converge. Some of them have investigated the influencing factors such as the politics, imprisonment with historical particularities, and the changing values. This subject of the exhibition as a result is not alienated from its causes.

Ismet Ramicevic with his installation *Pain + Food = Souvenir* accompanied with the video performance *Washing of dishes* has investigated not only the hunger but also the absence

of wish for life, and the sorrow of people leaving their homes. The main element of the installation are empty saucers signifying the deep spiritual pain which should point to the senselessness of war, representing also the heads of the participants in wars which convey of absence of conscience and ratio of people.

Violeta Capovska in her installation *300,000* has used the same number of papers on which she has inscribed words most commonly exploited in different media regarding the Kosovo crisis, describing the physical, emotional and mental condition of the 300,000 refugees in Macedonia.

Ljupka Deleva in her installation *Album with Memories* refers to the loss and deserting of the current way of life, becoming 10 years older (in a period of 20 days), change in the meaning of "collective psychosis". [The only inseparable things from each one of us are our memories. - Deleva]

Emil Petrov and Kristina Miljanovska have presented the project *Labyrinth* consisted of a CD-Rom and installation in which the visitor is led through different crossed passages limited with doors, in which it is not easy to direct, a position in which it is difficult to survive, to find an exit from it.

Robert Jankuloski in his photographic installation *Red Line* consisted of 5 silver toned photo objects from the cycle "Stereographies" does not enter into the analysis of personalities in the camps but concentrates on the general atmosphere of the refugee camps.

Zaneta Vangeli with the complex installation *The F.Y.R.O.M. Experiment* consisted of 5 plotter prints and one ready made object, refers to the multi-layerness and polysignification of the current events in our region. ["The refuge" may be observed in its evident, physical form, in the spheres of the mental and in the spheres of the spiritual. It is not possible to treat the problem of the physical refugees, with all of the apocalyptic weight it carries, without treating the invisible, unmanifested in the refuge matter - Vangeli]

Elizabeta Avramovska in her project *Disaster Relief* consisted of 13 plotter prints is presenting life photographs from the refugee camps in Macedonia such as Stenkovec, Nevestino, etc. The idea for this project is urged by the need to realistically present the life in the camp as well as events that the refugee life brings with it.

Milcho Manchevski in his project *Stenkovec, Vase - Veles*, uses 2 life photographs investigating the form of the medium of photography and observing children at play at different sites. [Refugees and non-refugees look alike - Manchevski]

In the project *Abandoned Eternity* consisted of a video and two plotter prints **Stefan Saskov and Lara Taskovska** deal

with the theme of eternal refugees, from times described in the Old Testament up to most recent events in our region. They use images and frames covered with prayers from the Koran, narration of texts from the Bible and Church chanting. [Murmur, thud, fear, belief-infidelity, chaos, crying...PEACE. - Saskov]

Natasa Dimitrievska and Biljana Tanurovska in the project *Can You Hear Me Talking* consisted of a video film and 3 plotter prints investigated how the young people perceive the situation and how it affects their emotions. The film deals with individuals and groups, with a stress on the transmission of information and the influence of media in the everyday life of ordinary people.

It is our hope that the project *Artists & Refugees* will serve the purpose of directing the viewpoint of our society towards the urging of a constant research of deeply human themes, observing, detecting, and understanding the raised questions and burdening problems, as well as in conveying to others the specifics of our situation.

We also hope that the pursuing in the artistic investigation of the problem of refugees in the late nineties will have a cathartic impact assisting as much as possible in the overcoming of the stereotypes and the spirit of intolerance creating thus an atmosphere of reconciliation and re-building of peace in our region.

Melentie Pandilovski
Skopje, July 1999

ARTISTËT DHE REFUGJATËT

Idea për ekspositët me rastin e temës gjithnjë të pranishme në Republikën e Maqedonisë gjatë vitit 1999-tragjedisë së refugjatëve të cilët e vërvshuan rajonin si dhe të ndjenjës për dëshmi më të përafërt të dramës njerëzore shkaktoi një jehonë imediate në konceptet e artistëve dhe në kuadër të kësaj dhe të një paraqitje pa presedancë në trashëgiminë historike si dhe një angazhim të artistëve në skenës artistike të Shkupit duke u bashkuar në Museumin e qytetit të Shkupit, dhjetë projekte të autorëve të përfaqësuar nga idiome të ndryshme kulturore, të

arakteristikave dhe të gjeneratave të ndryshme. Kjo dëshmi artistike për gjendjen dhe proceset e tepër negative të shkatërimeve në rajonin tonë paraqet një nga mundësita e pakta në të cilën artistët maqedonas preferojnë të përgjigjen në një gjendjeje reale duke i hulumtuar thellë temat njerëzor e për të kumtuar në këtë mënyrë karakteristikat e situatës sonë si dhe për të parashtruar parasegjithash pyetje provokative shoqërisë sonë, se sa të vazhdojnë me procesin e vetizolimit. Mënyra me të cilin tema e refugjatëve në Maqedoni është trajtuar paraqet një moment shumë të rëndësishëm në artin tonë recent e cila deri më tani është llogaritur natyrisht me disa përashtime e drejtuar formalisht joproaktivë dhe apolitike. Projekti artisitetët dhe refugjatëparaqet një përpjekje për t'u hulumtuar gjuha vizuale në temën e cila në fund të këtij mileniumi në rajonin e Ballkanit po na ngarkon,por edhe një përpjekje për t'u parashtruar pyetjet për informatën dhe të sqarimit të saj. Artistët bëjnë përpjekje për t'i hulumtuar ngjarjet,raportet,arsyet duke hyrë aq sa është e mundëshme më thellë në bazat e ndryshme të konfliktit në Ballkan por gjithnjë duke e mbajtur koshiencën e vet kritike për kontekstini si dhe duke u përpjkur që t'i analizojnë mutacionet e gjendjes në Ballkan dhe të rrugëve të saj të ndërlikuara ashtu siç janë si për shembull lufta e cila gjithnjë paraqitet si mjet për zgjidhje primitive të problemeve në rajon.

Ata si përgjigje krijuan një mozaik prej dhjetë veprave artisitke të cilat kanë të bëjnë me fatet e njeriut, demoralizimin, vuajtjet dhe tensionin duke futur çdo gjë në fushën luftarake të ndjenjave në të cilën fushë ishte e pamundur që të mbetet i paprekur dhe moralisht neutral. Për artistët që e kishin parasysh se sqarimet etike dhe politike jo gjithherë përputhen ky proces kishte një rëndësi të veçantë. Disa prej tyre i hulumtonin përbërësit me ndikim si politikën të qenit rob të vlerave historike si dhe të vlerave që gjithnjë ndryshojnë. Nga këtu, kjo temë e ekspositës nuk është e huajt nga arsyet e veta.

Ismet Ramiceviq me instalimin e tij Dhimbja + Ushqimi=Suveniri e cila është e shoqëruar me video perfomancën Larja e enëve jo vetëm që e hulumton urinë por edhe mosprezencën e vullnetit jetësor, dhembjes së njerëzve që i lëshojnë shtëpitë e tyre. Elementi kryesor i këtij instalimi janë enët e zbrazëta të cilat e tregojnë dhimbjen e madhe shpirtërore e cila të drejton në paarsyeshmërinë e luftës dhe njëkohësisht i paraqet edhe kokat epjesëmarrësve kryesor të luftërave duke treguar për mosprezencën e koshiencës dhe ndërgjegjës tek njerëzit.

Violleta Çapovska me instalimin e saj 300.000 perdonë po aq ekemplarë të fletushkave në të cilat i shkruan fjalët më të

përdoruara nga mediumet e ndryshme lidhur me krizën kosovare duke i përshkruar gjendjen fizike, emotive dhe mentale të 300.000 refugjatëve në Maqedoni.

Lupka Deleva në instalimin e saj *Albumi me kujtime* prek humbjen dhe lënien pas te perditshmërisë së rëndomtë njerëzore prek procesin e mplakjes dhetjëveçare gjatë një periudhe njëzetditore e deri ndryshimin e kuptimit të psikozës kolektive [Gjeja e vetme e pandashme e jona janë kujtimet dhe memoret - *Deleva*].

Emil Petrov dhe Kristina Miljanovska e paraqesin projektin *Labirinthi* e cila përbëhet nga ROM kompakt disk dhe intalimin tek i cili vizitorë percillet në vendkalime të ndryshme të kryqëzuara të vendosura me dyer në të cilat nuk është lehtë të gjindet drejtimi-një pozitë në të cilën shumë vështirë mund të mbijetojet dhe nga e cila mund të gjendet dalja.

Robert Jankulloski në istalimin e tij fotografik *Linja e kuqe* të përbërë nga pesë fotoobekte të tonuara në argjent të ciklit "Stereografi" nuk i hyn analizës së individuve të ikur, por ndërlidhet në atmosferën e përgjithshme në kampet e refugjatëve.

Zhaneta Vangeli me intalimin e ndërlikuar *F.Y.R.O.M.* Experiment të përbërë nga gjashtë gjurmë të ploterit dhe një readumade objekt, na drejtun në shumëfishësinë dhe shumëdomethënësinë e ngjarjeve aktuale në rajonin tonë ["Ikja" mund të vëzhgohet në formën e saj evidente dhe fizike në sfera mentale si dhe në sfera shpirtërore. Nuk është e mundur sipas meje të trajtohet problemi i të ikurve fizik me të gjithë peshën ësaj apokaliptike që ai e mban pa u trajtuar ajo që nuk shihet materia e ikjes së pamani festueshme - *Vangeli*]

Elizabeta Avramovska në objketin e saj *Disaster Relief* të përbërë nga trembëdhjetë gjurmë të ploterit nxjerr fotografi dekomentare nga Kampet e refugjatëve në Maqedoni si ai në Stenovec, Nevestino etj. Idea për këtë projekt vjen nga nevoja për kallëzim realistik të jetës në kampet si dhe të ngjarve me të cilat i bart me vehte jeta e refugjatëve.

Millço Mançevski në projektin e tij *Stenovec, Vase-Veles* paraqet dy lajf - fotografi duke e hulumtuar formën e mediumit fotografik si dhe duke i vëzguar lojrat e fëmijëve në vende të ndryshme. [Refugjatët dhe ato që nuk janë refugjatë i ngajnjë njëri tjetrit - *Mançevski*].

Në projektin *Amshimi I braktisur* e cila përbëhet nga një video dhe gjurmë në ploter **Stefan Shashkov dhe Lara Tashkovska** merren me temën refugjatët e përherëshëm - nga koha të përshkruara në Ungjëllin e vjetër e deri në kohërat të reaj në rajonin tonë. Ata shërbehen me fotografi dhe pamje të mbuluara me lutje nga Kurani me naracione nga teksti i Bibles

dhe këndimit kishtar [Jehonë, të rënë, frikë, besim pabesim, kaos, vaj... PAQË - *Shashkov*]

Natasha Dimitrievska dhe Biljana Tanurovska në projektin *Më dëgjon se po flas* nga një video dhe tre gjurmë nga ploteri hulumton se si të rintjtë e përjetojnë gjendjen dhe si ajo ndikon në ndjenjat e tyre. Filmi bën fjalë për individ dhe grupe me theks në kahëzimin e informatës si dhe ndikimit të mediave në jetën e përditshme të njerëzve të rëndomtë.

Shpresojmë se projekti *Artistët dhe Refugjatët* do të shërbejë në kahëzimin e pikpamjeve tonë shoqërore në drejtim të shtyerjes për hulumtime të temave thellë humane, të vrojtimit, zbulimit dhe mirekuptimit të çështjeve të hapura, të problemeve të rënda si dhe në drejtim të trashëgimisë së specifikave të situatës sonë për të tjerët.

Njëkohësisht shpresojmë se përpjekja e hulumtimeve artistike në temat për refugjatët në fund të nëntëdhjetave do të ketë efekt katarzë i cili sa është e mundur do të ndihmojë në tejkalinin e stereotipeve si dhe të shpirtëligësisë duke krijuar atmosferë të pajtimit dhe ndërtimit të paqës në rajonin tonë.

Melentie Pandilovski
Shkup, 1999

УМЕТНИЦИ & ИЗБЕГЛИЦЕ

Идеја да се направи изложба поводом општеприсутне теме у 1999 години у Републици Македонији - трагедија избеглица које су преплавиле регион, као и осећај непосредног сведочанства ове људске драме и страдања - изазвала је брузу реакцију у концептима стваралаштва уметника. То је, без преседана у историјском наслеђу и ангажману уметника са скопске ликовне сцене, резултирало у једну сложену поставку, сједињујући у Музеју града Скопља десет пројеката аутора различитих културних идиома, карактеристика и генерација. Ово уметничко сведочанство о стању неизмерно негативних процеса и рушилаштва у нашем региону, означава једну од ретких прилика у којој су македонски уметници покушали да одговоре на једно стварно стање истражујући дубоке људске

теме и саопштавајући на тај начин сву специфичност наше ситуације, ненастављајући процес самоизолације, него превасходно постављајући друштву провокативна питања. Начин на који је тема избеглица у Македонији третирана, представља важан момент у нашој рецентној уметности која је досада сматрана, са неколико изузетака, за формално усмерену, непровокативну и неполитичку. Пројекат Уметници & Избеглице представља покушај да се истражи визуелни језик на тему која нас при крају овог миленијума оптерећује у региону Балкана, али и покушај да се постави питање о информацијама и њиховом тумачењу. Уметници су настојали да испитају догађаје, релације и разлоге, продирући што је могуће дубље у разна нивоа балканског конфликта, притоме задржавајући сопствену критичку свест у контексту настојања да анализирају мутације стања на Балкану и њима својствене сложене путање као што су на пример: рат који се стално појављује као средство примитивног решавања проблема у региону.

Они су као одговор створили мозаик од десет уметничких дела која се односе на људске судбине, разочарења, страдања и напетост продирући при томе кроз бојно поље осећања на која је немогуће остати нетакнут и морално неутралан. За уметнике који имају у виду да етички и политички ставови не морају нужно да се поклапају, овај процес је био од изузетног значаја. Неки од њих су испитивали утицајне чиниоце као што су политика, робовање историјским особеностима и вредностима које се мењају. Отуда, ова тема за изложбу није отуђена од својих разлога.

Исмет Рамићевић својом инсталацијом *Бол + Храна = Сувенир*, која је пропраћена видео перформансом *Прање тањира*, не само што истражује глад као феномен, него и одсуство жеље за животом и постојањем код оних људи који су напустили своје домове. Главни елемент инсталације су празни тањирни који означавају дубок духовни бол који указује на бесмисленост рата, а уједно представља и главе учесника рата, указујући на одсуство свести и разума код људи.

Виолета Чаповска је за своју инсталацију *300.000* употребила исти толики број листића на којима су написани најчешће употребљаване речи о косовској кризи у различним медијима, описујући физичко, емотивно и ментално стање 300.000 избеглица у Македонији.

Љупка Делева у својој инсталацији *Албум са успоменама* додирује губљење и напуштање уобичајених животних токова, додирује момент у коме се за двадесет дана стари десет година, додирује промене у значењу колективне

психозе. [Једино нешто што је неразвојиви део су наше успомене, сећања - Делева]

Емил Петров и Кристина Милјановска представљају пројекат *Лавиrint* који се састоји од РОМ Компакт диска и инсталације у којој се посетилац води кроз разна раскршћа, укрштене пролазе преграђене вратима, у којима није лако пронаћи смер - позиција у којој се тешко преживљава и из које се тешко налази излаз.

Роберт Јанкулоски у својој фотографској инсталацији *Црвена линија* састављеној од пет сребрно тонираних фото- објекта из циклуса "Стереографије", не залази у анализе појединача из збега, него се концентрише на општу атмосферу избегличких кампова.

Жанета Вангели, сложеном инсталацијом *F.Y.R.O.M. Experiment*, састављеном од пет отисака на плотеру и један ready made објект, упућује на вишеслојност и вишеструкозначење текућих догађаја у нашем региону. ["Бегство" може да се опсервира у својој евидентној, физичкој форми, у сferи менталног и у сferи духовног. Али је, према мени, немогуће третирати само проблем физичких избеглица, са целом њиховом апокалиптичком тежином коју носе, без опсервације онога што је невидљиво, што се материјално не манифестира кроз бегство - Вангели]

Елизабета Аврамовска у свој пројекат *Disaster Relief*, састављеног од тринаест отисака на плотеру, излаже документарне фотографије из избегличких кампова у Македонији, као што су Стенковец, Невестино итд. Идеја за овај пројекат произишла је из потребе да се реалистички прикаже живот у камповима, и догађаји које са собом носи избеглички живот.

Милчо Манчевски се у свој пројекат Стенковец, Вас-Велес, користи са две лајф - фотографије, истражујући форму фотографског медија и посматрајући децу у игри на различitim местима. [Избеглице и не - избеглице лице - Манчевски]

У пројекту *Побегнута вечност*, који се састоји од видеа, и два отиска на плотеру, **Стефан Шашков и Лара Ташковска** покушавају да изађу на крај са темом вечитих избеглица - из времена описаних у Старом Завету, па све до најсвежијих догађаја у нашем региону. Они се служе сликама и кадровима прекривеним молитвама из Курана, нарацијама текстова из Библије и црквеног певања. [Загор, топот, страх, вера-невера, хаос, плач... МИР - Шашков]

Наташа Димитриевска и Билјана Тануровска у пројекту *Чујеш ли ме да говорим*, састављеном од видеа и три отисака на плотеру, истражују како млади доживљавају

ситуацију и како она утиче на њихова осећања. Филм се односи на појединце и групе, са нагласком на преношење информација и утицаје медија у свакодневном животу обичних људи.

Надамо се да ће пројекат Уметници & Избеглице послужити у усмеравању наших друштвених погледа ка подстицају истраживања дубоких хуманих тема, посматрању, откривању и разумевању отворених питања и тешких проблема, као и преношењу специфика наше ситуације другима.

Уједно се надамо да ће настојање уметничког истраживања на тему избеглица при крају деведесетих година имати катарзичан ефект, који ће што је могуће више помоћи у превазилажењу стереотипа духа нетрпљивости, стварајући такву атмосферу помирења и изградње мира у нашем региону.

Мелентие Пандиловски
Скопље, јули 1999

SANATÇILAR VE MÜLTECİLER

1999 yılında Makedonya Cumhuriyetinde adeta gündemi ve bölgeyi işgâl eden mültecilerin trajedisile birlikte insanların izdiraplarına ve dramatik kaderleri, sanatçıların da yaratıcılığında yansımıya bulmuştur. Bundan hareketle Üsküp'teki resam ve sanatçılar angajmanları ile tarihi mirazımızda eşi görülmemiş bir olaya imza atarak, Üsküp Kent Müzesi'nde yerli ancak farklı özellilik ve nesil ile kültür menşeyli olan on eserini bir araya getirmiştir. Makedonyalı sanatçılar Bölgemizdeki bu tahrip ve boyutu görülmeyen olumsuz gelişmelere mukabil insan temalarını araştırarak fiili durum karşısında, kayıtsız kalamamış, bu şekilde tepkilerini dile getirmiştirler. Bunu yaparken de, bulunduğumuz durumun özelliklerini tüm çiplaklılığı ile ortaya koymuş kendi kendini izole edecek yerde toplumu provokatif sorular yağmuruna tutmuşlardır. Makedonya'daki mülteciler konusunun ele alınış tarzi, şimdije kadar bazı müstesnalar dışında formal yönelik provokatif ve siyasi özellikli olmayan Makedon çağdaş sanatında çok önemli bir hususu oluşturmaktadır. Sanatçılar ve mülteciler projesi, bu yüzyılın sonlarına doğru Balkanlarda bizi yoran

temaların görsel ifadesini araştırmak yolunda bir denemeyi oluşturmaktadır. Aynı zamanda bu enformasyonun yorumlanmasıyla ilgili bazı sorunların ortaya atılması denemesini de oluşturmaktadır. Sanatçılar, ellerinden geleni kadar olayları, ilişkileri ve bunların nedenlerini inceleme çabasında bulunarak, Balkanlardaki sürtüşmelerin derin özüne girmişlerdir. Bu arada bu mevzu üzerinde kendi eleştirisel bilincini de göstermişlerdir. Beraberinde Balkanlardaki durum ve bu durumun özelliği olan karmaşık politikalı, yani bölgedeki sorunların çözümünde bir primitif (ilkel) araç olarak kullanılan savaş becayışerini inceleme uğraşısında bulunmuştardır.

Sanatçılar, bütün bunlara yanıt olarak, insan kaderi, hayal kırıklığı, izdirap ve gerginliklere karşı bir yanıt olarak on sanat eserinden oluşan bir mozayik oluşturmuşlardır. Çok kez kendilerini soğukkanlılıktan uzak ve tarafsız kalmayı imkansız kılan duyguların savaşları içine bırakmışlardır. Etik ve politik fikirlerin çıkışmalarının mecburi olmadığını gözönünde bulunduran sanatçılar için, bu süreç olağanüstü önem taşımaktaydı. Bunlardan bazıları bu oylara büyük etkisi olan bazı oglarını incelemeye koyuldular. Mesela değişen politikalar, ayrılıkların ve çok kez anlamsız değerlerin esiri kalmak, gibi benzeri olayları incelemiştirler. Bu yüzden de serginin bu teması bu sorunlardan uzak sayılamaz.

Tabak yıkama video performansı ile birlikte **Ismet Ramiceviç'in Aci + Gıda = Süvenir** düzenlemesiyle, sadece açlığı araştırmakla kalmamış aynı zamanda evlerini terkeden insanların yaşama arzusu ile gamlarını araştırmaktadır. Düzenlemenin baş unsurları boş yemek tabaklarıdır. Boş tabaklar, savaşın ansansızlığını ve derin manevi izdirabı ifade etmektedir. Bu tabaklar aynı zamanda savaşa katılanların kafataslarını da ifade etmektedirler. Aslında insanlarda biling ve mantık yokluğunu dile getirmektedir.

Violeta Çapovska, kendi düzenlemesi için, Kosova kriziyle ilgili medyada kullanılan sözlere eşit olan 300.000 kadar kâğıt parçası kullanmaktadır. Bu sayede, Çapovska, Makedonyadaki 300.000 kadar mültecinin fiziki, manevi ve duygusal durumlarını dile getirmeye çalışmaktadır.

Anilar Albümü düzenlemesiyle **Lyupka Deleva**, sıradan yaşam akışının kayboluşu, yirmi gün içinde 10 yıl yaşınamak, toplu psikoz değişiminin önemine değinmektedir [Bizden ayrı olmayan tek şey, bizim anılarımızıdır - Deleva]

Emil Petrov ile Kristina Milyanovska ROM Kompakt cd ve hayatı kalmanın çok zor olduğu ve çıkıştı zor ulunan, ziyaretçileri kapılarla ayrılmış çapraz yollardan geçiren projesiyle ziyaretçilerin önüne çıkmaktadır.

Robert Yankuloski "Stereograflar" dizisinden beş gümüşümüş foto objeden oluşan **Kızıl Hat** fotoğraf düzenlemesini

sunmaktadır. Müellif, mültecinin Ferdi analizini değil, aksine kamplardaki genel havayı estirmeye çaba göstermektedir.

Janeta Vangeli F.Y.R.O.M. *Experiment* adlı bileşik düzenlemesi 5 ploter baskısı ve bir Readumade objesi aracılığı ile bölgemizdeki olayların çok anlamlı ve çok yönlü olduğunu göstermeğe çalışmaktadır. [Kaçmak, görsel ve fiziki şekliyle manevi ile ruhani mertebesindeki görülen şekliyle gözlenebilir. Bana göre, görülmeyen yönyle kaçmak veya mülteci olmanın izdirabını ve mültecilerin sorunlarını anlamak da mümkün değildir. - *Vangeli*]

Elizabeta Avramovska'nın *Disaster Relief* adlı Projesi onuc ploter baskısından oluşmaktadır. Ayrıca Stenkoveç, Nevestino ve benzeri kamplardan belgesel fotoğraflar da sergilemektedir. Bu projenin esas idezi, kamplardaki hayatın ve mülteci hayatının beraberinde getirdiği olayları gerçekçi bir şekilde temsil etmektir.

Milço Mançevski Stenkoveç, *Vase-Veles* projesinde fotoğrafı bir medya olarak şeklini araştırmakla birlikte çocukların farklı yerlerde oynarken gözleyerek, iki layf fotoğraf kullanmaktadır. [Mülteciler ve Mülteci olmayanlar birbirlerine benzerler - *Mançevski*].

Video ve iki Ploter baskısından oluşan *Kaçan Ebediyet* projesinde, **Stefan Şaşkov ile Lara Taškovska**, Tevratta daha, bahsedilen ebedi mültecilerden başlayarak günümüzün bölgemizdeki gelişmelerine kadar, ebedi mülteciler sorununu ele almaktalar. Bunlar projelerinde Kur'andan alınmış dua metinleriyle süslenmiş resimler ve İncil'de anlatılan ve kilise ayinlerinde okunan metinleri kullanmaktadır. [Gürültü, at yürüyüşünün sesleri, korku, güven, güvensizlik, kaos, gözyaşı... BARIŞ - Şaşkov]

Nataşa Dimitrijevska ile Bilyana Tanurovska, *Konuştuğumu dinliyor musun* adlı projelerinde, durumun gençler tarafından nasıl algılandığını ve bu durumun genglerin duygularını nasıl etkilediğini incelemektedeler. Bu proje video ve üç ploter baskısından ibarettir. Bu filmde enformasyonun ve medyanın sıradan insanların hayatına taşınması ve etkisi ele alınmaktadır.

Umarız Sanatçılar - Mülteciler projemiz, toplumsal görüşlerimizin derin insanı temaların araştırılması hizmetinde olacaktır. Ayrıca, açık sorunların, zor ve çözümü görülmeyen ihtilafların anlaşmazlıklarını ve bunların çözümünü görmek ve kendi özelliklerimizi diğerlerine aktarmak, uğrunda ki çabalara yardımçı olacağına inanmaktadır.

Bu proje Aynı şekilde doksanların sonuna doğru mülteciler temasının sanat açısından araştırılması hususundaki çabalara katarz etkisi yapacağına da ümit etmekteyiz. Olduğu kadar, stereotip ile birbirini taşımamazlık gibi belirtilerin bertaraf edilmesine yardımcı olacak, bölgemizde barış ve uzlaşım havası

yaratacına derinden inanmaktayız.

Melentie Pandilovski
Üsküp, Temmuz 1999

ARTISTJA THAJ O NASLE MANUSA

Godkakoro dokibe basi ekspozicija pali sako diveskiri tema ko 1999 bers ki R. Makedonija-tragedija e nasle manusengoro kola arakenpe ko regioni, sar hem o arakhibe baso bilachipe sar manusikan drama thaj tras-anda sigutno interesni ko konceptja e artistengoro, jek palo jek dji jek bari sikaviba bizo presedani ko istorijakoro barvalipe thaj angazmani e artistengoro kotar Skopska Likovna Scena, ko kedipa ko Muzejot na Grad Skopje des projektja kotar avtorja taro avera kulturakere idiomu, karakteristike thaj generacii. Akava umetnikano sikaviba basi situacija kotar negativna procesja thaj peraviba amaro regioni, vakeri basi jek na sako dromeskoru iklojba koleste o makedonska umetnikja-arstistja dikena de den djevapi ko jek cacini situacija dikindoj but andre ko manusikane teme, kolesa vakeren amari situacija thaj pucen ko temeskere provokativna puchiba, posig ja te djan naodori e proceseja kotar samo-izolacija. O sikaviba e temakoro kotar nasle manusa ki Makedonija tani tretirimi thaj sikavi cacutno momenti ki amari art-umetnost koja dji akana si araklı, jeke tiknore chinavibaja, baso formalno,naj provokativno, naj politicko. O proekti *Umetnici i Begalci* si jek piribe, dikibe sar te rakelpe i vizuelno chib ki akaja tema savi ko agor taro kava milenium ko balkanikakoro regioni avela pareste, thaj sajipe te denpe puchiba basi informacija thaj vakeriba e informacijakoro. O artistja mangen te diken o karane, hulindoj so pobut hor ko pobut droma kotar balkansko konflikti, arakindoj pli kritikakiri misal baso konteksti thaj kerindoj rodiba te analirizen o mutacie kotar situacija ko balkaqni thaj olenge kedime droma sar soj, baso exempli, o maripe kova sako drom avel sar alati basi chinaviba o problemi ko regioni. Von sar djevapi kerde mozaiko kotar des umetnikane sikaviba kola si baso manusikano djivdipte, bilaco arakhibe, hulindoj ko maribaskoro tan kotar arakhibe koleste nasti te acholpe bizo bizodolimo thaj neutralno. Baso artistja kola isilen djandipe kaj o eticka thaj politikane mnenija na oven jek, akava procesi sine zoralo. Disave olendar rodiye

cacune subjektorja sar i politika, o panlige kotar istorikane barvalipa kola meninenpe. Odotar, akaja tema kotar art nane nasaldi di kotar pire karane.

Ismet Ramicevic pire instalacija *Bolka + Hrana = Suvenir (Duk + Habe = Suveniri)*, koja video sikavibnaja performatansi *MIEW-inii*, na numa so rodel i bok, thaj o nasibe tari djivdipnasoro mangipe thaj o barvalipe e manusengoro so muken pire kera. O avgvo elemento tari instalacija si e cuce care save den andruni ileskiri duk savi siakvel o apsurd e maribaskoro, thaj sikavel e anglune manusa ano maribe. Akava artisti kamel te sikavel o nanibe godji ko manusa.

Violeta Capovska pire instalacijasa *300.000* lel thaj sikavel gova numero taro lila ano save si hramosarde e maj frekfetno lende lafora taro mediumja baso kosovakiri kriza, sikavindoj i mas, emotivno thaj mentalno situacija e *300.000* nasle manusenge ani Makedonija.

Ljupka Deleva ani piri instalacija *Album so Secavanja* avel pase dji ko nasibe thaj mukiba o sako diveskere bucha avel pase baso puripe des bers ko vakti kotar bis dive, dji meniba o djandipa basi kolektivno psihoza. [Numa na chinavelpe amendar si amare godjakere misalja - *Deleva*].

Emil Petrov thaj o Kristina Miljanovska kren prezentacija baso o proekto *Lavirint* savo si kerdo kotar ROM Kompakt disk thaj instalacija kote o vizitorji si ingardo ko panle bucha, kerde udarencar, ando so naj si loko te arakelpe o dromjek pozicija koja si pareste nakavelpe thaj dikelpe iklojba.

Robert Jankuloski ki piri fotogravsko instalaci *Crvena Linija*, kerdi taro pandj rupunale tonirime foto objektja kotar ciklusni Stereografii ne hulel ki analiza ko nasibe, ulel ki atmosfera kotar kampoja kote si o nasle manusa.

Zaneta Vangeli pire kompleksno instalacijasa *F.Y.R.O.M. Eksperiment* kerdi taro *5* vasta ano ploter igarel ko pobut levelia ko amaro regioni. [*BEGSTVOTO-NASIBE*] saj te dikelpe ko piri evidentno fizicko forma ko niveloja ano mentalno thaj ileskoro arakhibe. Nanipe si te tretirilpe o problemi baso nasle manusa, sa pire apokalipticno paripa so igarella bizo tre-tiriba bizodikbnasoro, ani materija bizo manifestno nasibe - *Vangeli*].

Elizabeta Avramovska ki piri instalacija *Disaster Relief*, kerdi kotar desutrin vastesere ano ploteri ikloj dokumentirime fotografije taro kampja ani Makedonija sar so si o Stenkovec, Nevestino ... O godjakoro dikibe baso akava proekti avel taro rodipa baso realistikano sikavibe e djivdipnasoro ko Kampoja, sar o bucha so aven korkori akalesa.

Milco Mancevski ani piri instalacija *Stenkovec, Vase-Veles* igarelpe duje djivde fotogravijencar rodindoj i forma baso

fotogravikano mediumi thaj dikindojo asar e terne chavore chelen. [O nasle manusa thaj o binasle manusa silen jek pasippe - *Mancevski*]

Ko proekti *Izbeganata Vecnost*, koja isila video thaj duj vastesere ploterja, **Stefan Saskov thaj Lara Taskovska** keren buti ki tema kotar nasle manusa vakti hramosarde ko Purano zavet-Stariot zavet, thaj dji ko majpase vaktjaq kotar maro regioni. Von sunenpe fotogravijencar thaj kadrja ucharde molitvecar kotar Korani, lavorencar kotar Biblia thaj kangerakoro djilajba.

Natasa Dimitrievska thaj Biljana Tanurovska ko proekti *Me slusas li deka zboruvam*, kerdo kotar video thaj vastesere ploterja, rodindoj sar o terne diken arakenpe ki situacija tahj so nale olenge. O filmi si baso hari manusa tha grupe, sikavindoj o informacije thaj i buchi e mediumengoro ko sako diveskoro djivdipe e manusebngoro.

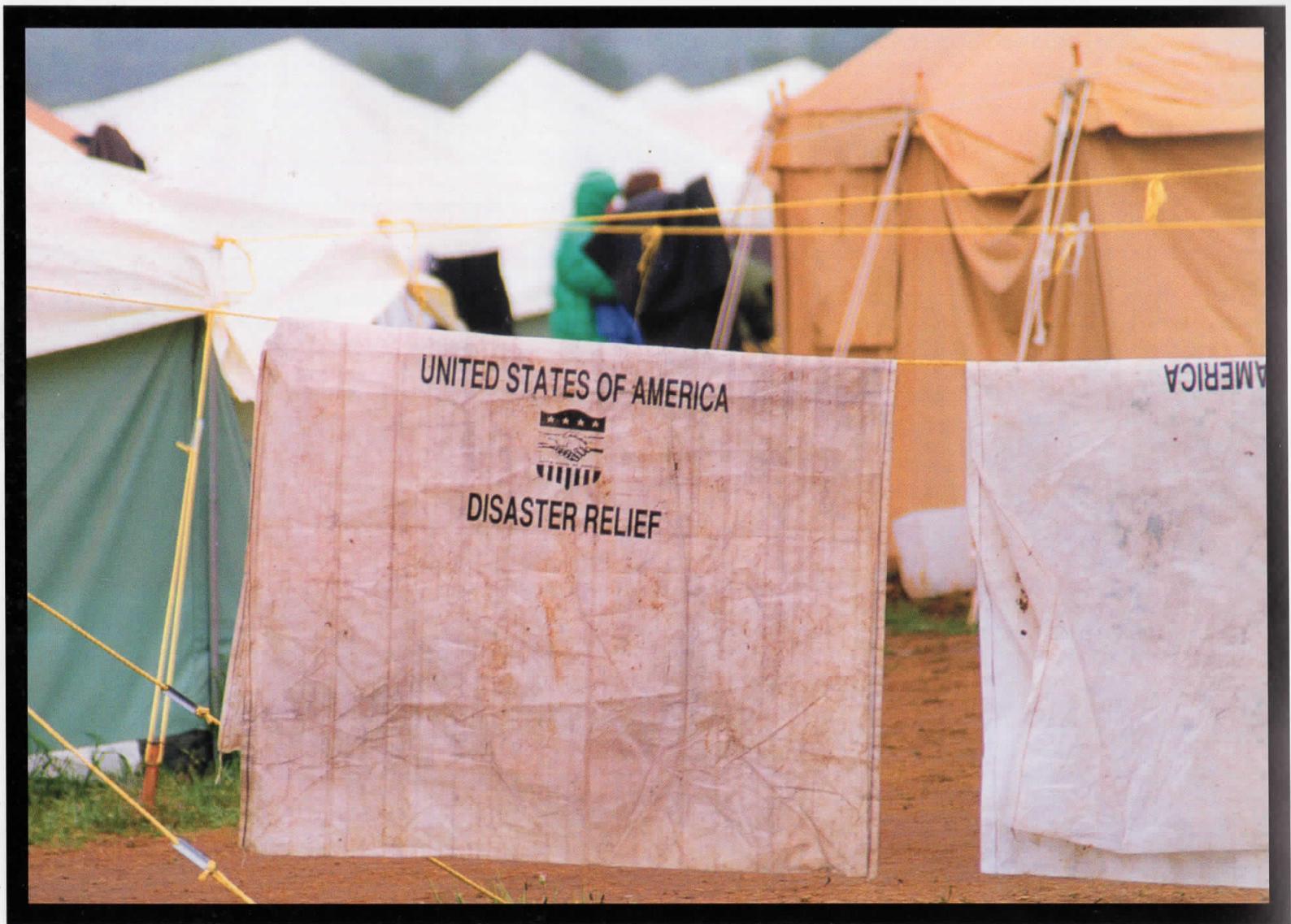
Pachas kaj o proekto *Artistja thaj Nasle manusa - Umetnici i Begalcika* sikavel arakhiba kotar temeskere dikiba ko vazdiba o rodiba baso zorale humanikane teme ko dikiba taj arakhiba, haljojba ko puterde puchiba thaj o pare problemorja sar ko nakhaviba o paripa dji averende.

Ko sa odova pachas kaj i artistikani buti basi tema Begalcite vo krajot na devedesetka ka ovellen katargicno efekti kova kozom saj pobut te zutisarel ko nakaviba o stereotipja thaj e ileskoro bizo lachi tolerancija, kerindoj atmosfera sansareskiri ko amaro regioni.

Melentie Pandilovski
Skopje, juli 1999

Елизабета АВРАМОВСКА

■ Disaster Relief

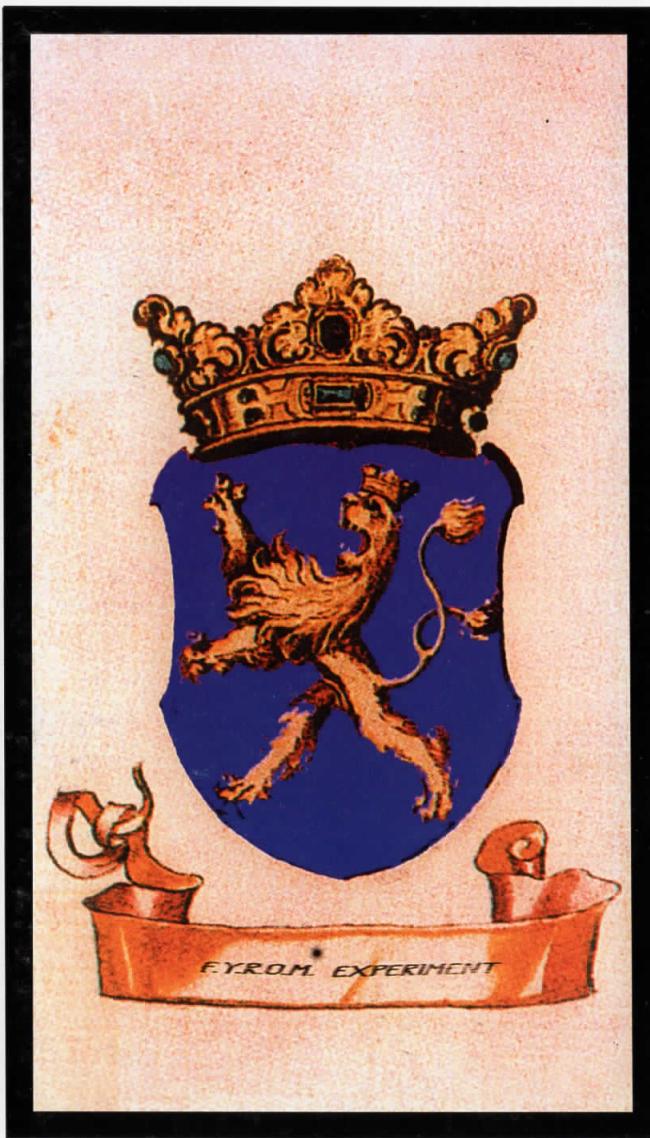
Elizabeta AVRAMOVSKA

Disaster Relief ■

Жанета ВАНГЕЛИ

■ F.Y.R.O.M. Experiment

Zaneta VANGELI

F.Y.R.O.M. Experiment ■

ЉУПКА ДЕЛЕВА

- Албум со спомени
- Album with Memories
- Albumi me kujtime

L j u p k a D E L E V A

Албум са успоменама ■

Anılar Albümü ■

Album so secavanja ■

Наташа ДИМИТРИЕВСКА & Билјана ТАНУРОВСКА

- Дали ме слушаш дека зборувам
- Can You Hear Me Talking
- Me degjon se po flas

Natasa DIMITRIEVSKA & Biljana TANUROVSKA

Чујеш ли ме да говорим ■

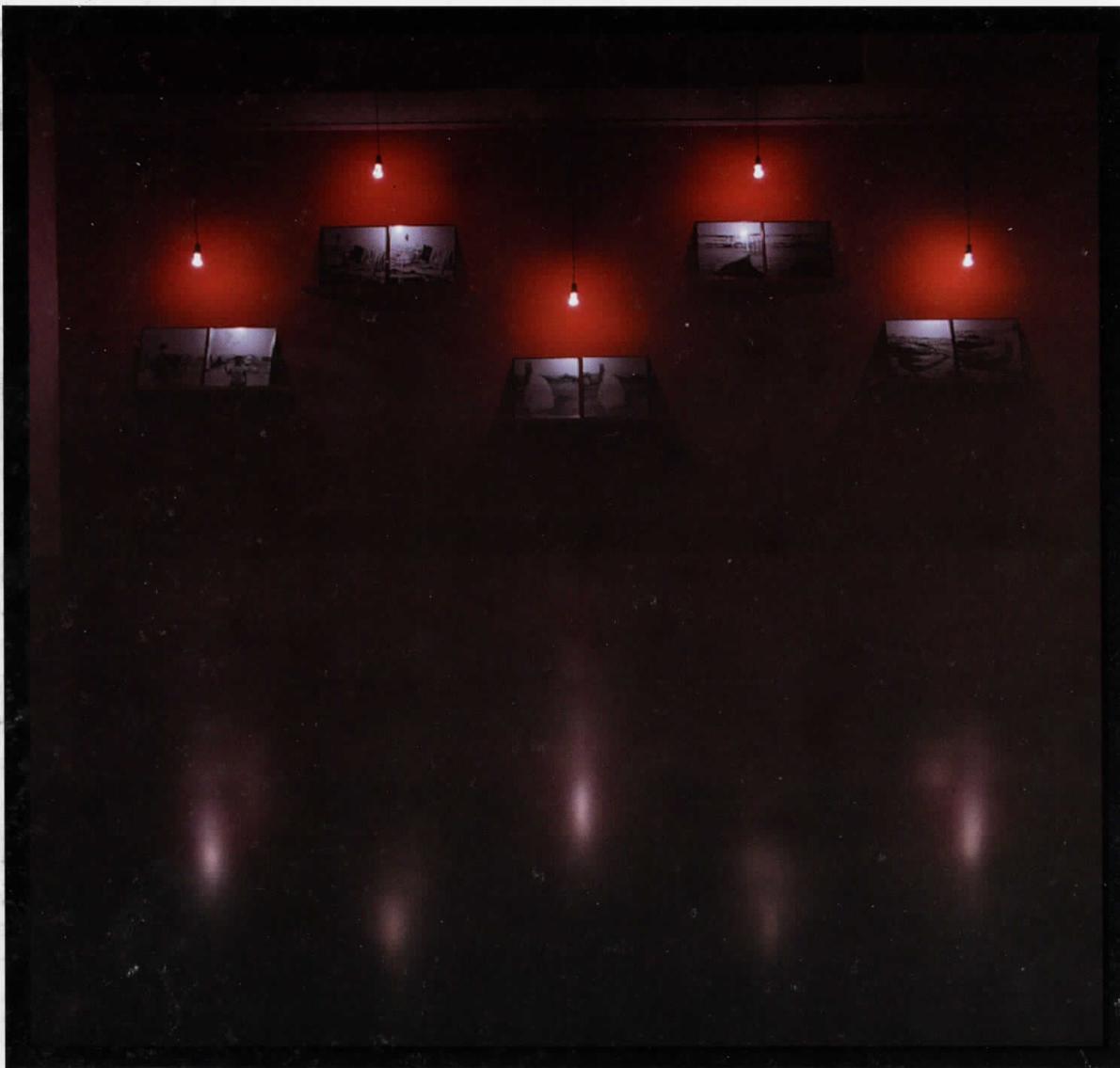
Konuştuğumuzu dinliyor musun ■

Me slusas li deka zboruvam ■

Роберт ЈАНКУЛОСКИ

- Црвена линија
- Red Line
- Linja e kuqe

Robert JANKULOSKI

Црвена линија ■

Kizil hat ■

Crvena linija ■

Милчо МАНЧЕВСКИ

■ Стенковец, Васе, Велес

■ Stenkovec, Vase, Veles

■ Stenkovec, Vase, Veles

M i l c h o M A N C H E V S K I

Стенковец, Васе, Велес ■

Stenkoveç, Vase, Veles ■

Stenkovec, Vase, Veles ■

ЕМИЛ ПЕТРОВ & Кристина МИЛЈАНОВСКА

- Лавиринт
- Labyrinth
- Labirinthi

Emil PETROV & Kristina MILJANOVSKA

Лавиrint ■

Labirent ■

Lavirint ■

Исмет РАМИКЕВИЌ

- Болка + Храна = Сувенир
- Pain + Food = Souvenir
- Dhimbla + Ushqimi= Suveniri

I s m e t R A M I C E V I C

Бол + Храна = Сувенир ■

Aci + Gıda = Süvenir ■

Duk + Habe = Suveniri ■

Виолета ЧАПОВСКА

■ 300.000

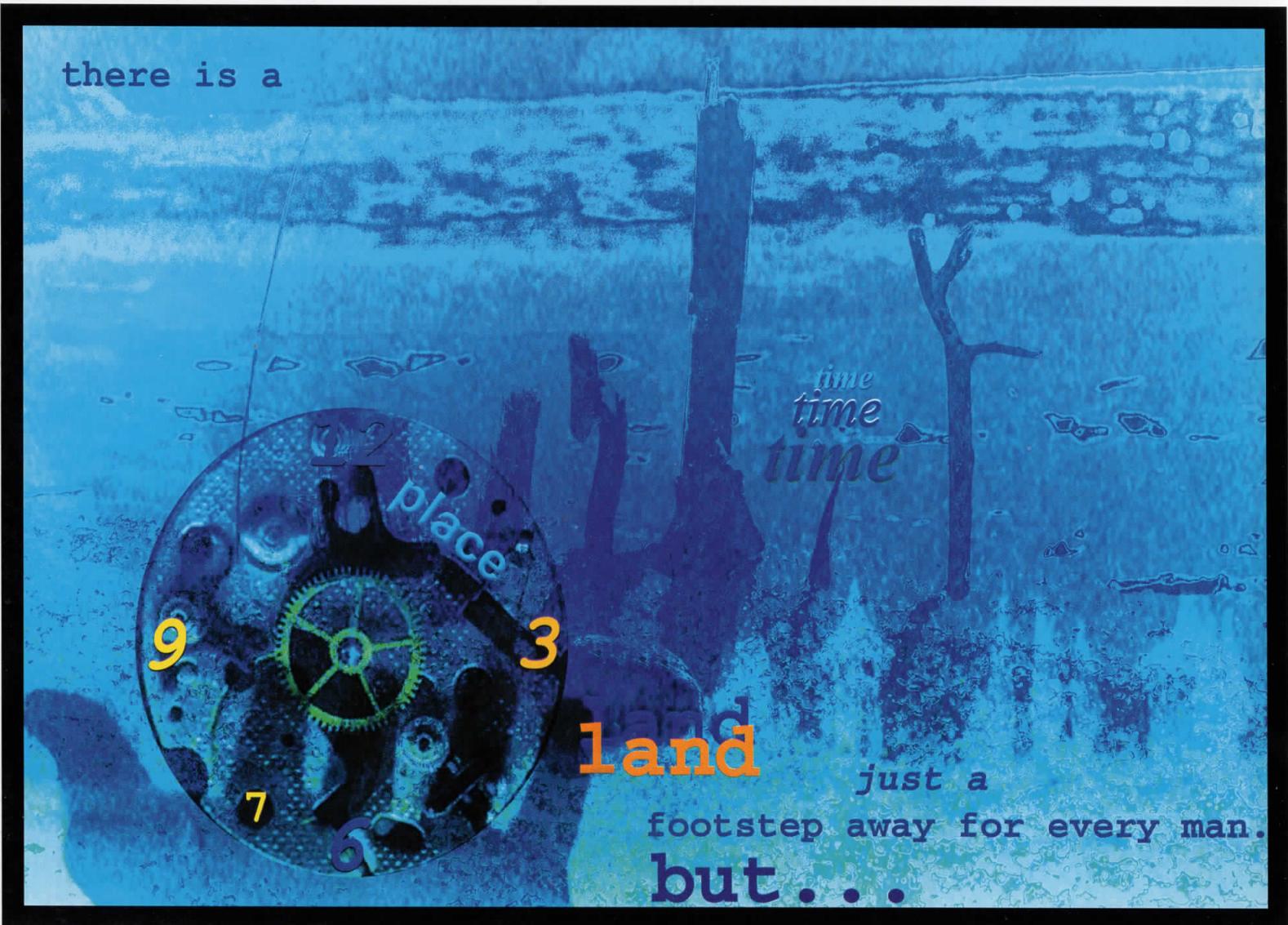
Violeta CAPOVSKA

300.000 ■

Стефан ШАШКОВ & Лара ТАШКОВСКА

- Избеганата вечност
- Abandoned Eternity
- Amshimi i braktisur

S t e f a n S A S K O V & L a r a T A S K O V S K A

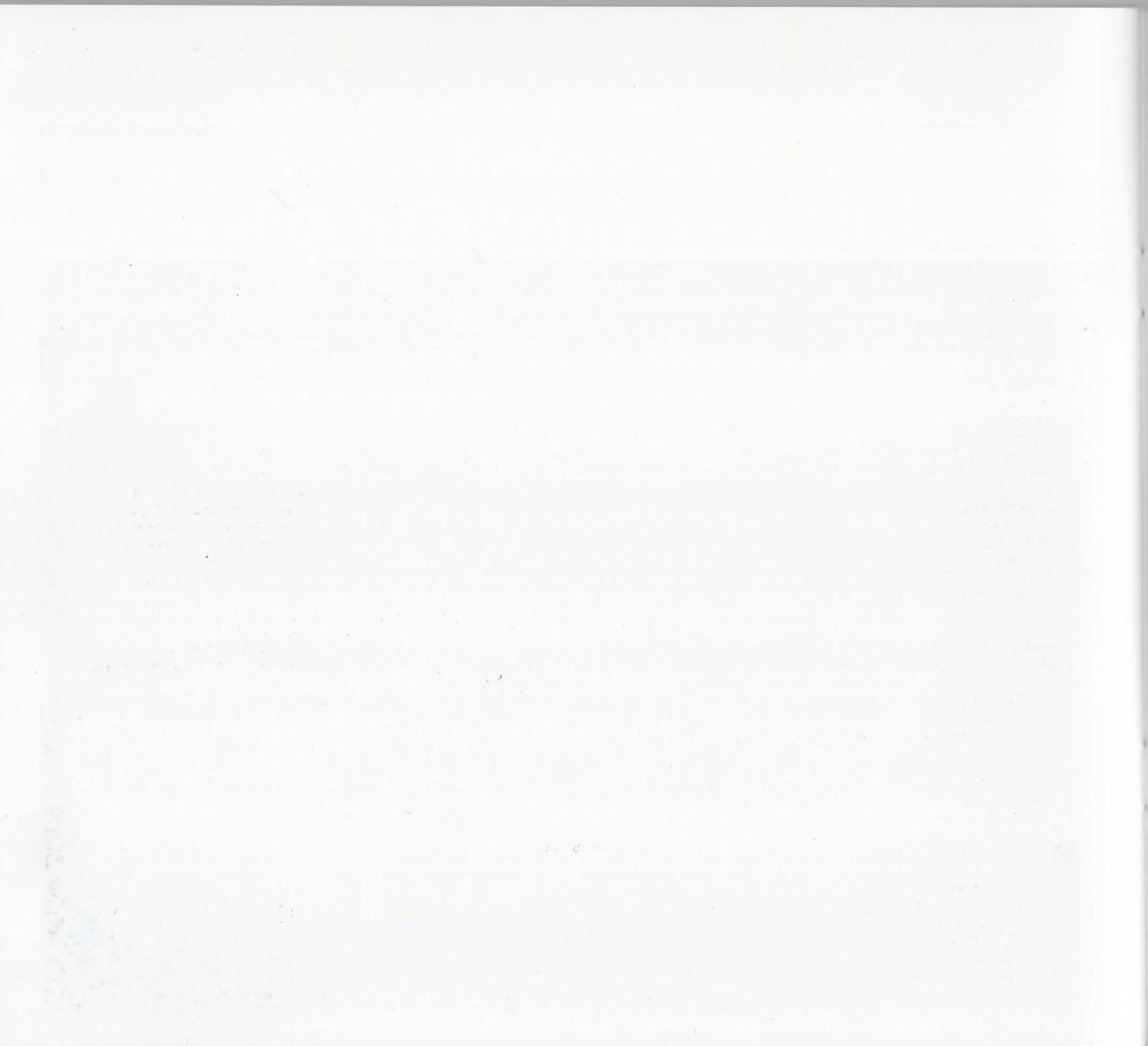
Побегната вечност ■

Kaçan Ebediet ■

Izbegnata vecnost ■

peace is in freedom - silence

Елизабета АВРАМОВСКА

Родена во Скопје, 1956. Дипломирала на Факултетот за ликовни уметности, Скопје 1984. Магистрирала на Одделот за Историја и филозофија на уметноста и архитектурата, Централно европски универзитет, Прага (Чешка Република) 1995. адреса: Капиштец 3, 91000 Скопје тел. 091/178-638 e-mail: betya@soros.org.mk

Жанета ВАНГЕЛИ

Родена во Битола, 1963. Дипломирала на Staatliche Hochschule für Bildende Künste - Städelschule, Франкфурт (Германија) 1988. адреса: Dame Груев 1/3-19, 91000 Скопје тел. 091/134-378 e-mail: vangeli@soros.org.mk

Љупка ДЕЛЕВА

Родена во Гевгелија, 1970. Дипломирала на Факултетот за ликовни уметности, Скопје 1994. адреса: ул. Социјалистичка зора 11/2/13, 91000 Скопје тел. 091/341-072 e-mail: ljdeleva@hotmail.com

Наташа ДИМИТРИЕВСКА

Родена во Скопје, 1969. Дипломирала на Факултетот за ликовни уметности, Скопје 1996. адреса: 11 Октомври 23-2/9, 91000 Скопје тел. 091/382-041 e-mail: ndimitrievska@hotmail.com

Билјана ТАНУРОВСКА

Родена во Скопје, 1972. Дипломирала на Филозофскиот факултет, Институт за Историја на уметноста со археологија, Скопје 1999. адреса: Воденска 2-1/7, 91000 Скопје тел. 091/377-412 e-mail: bljace@mol.com.mk

Роберт ЈАНКУЛОСКИ

Роден во Прилеп, 1969. Дипломирал на Факултетот за драмски уметности, Скопје 1997. адреса: Вера Јоциќ 12а I/17, 91000 Скопје тел. 091/432-429 e-mail: rjan@soros.org.mk

Милчо МАНЧЕВСКИ

Роден во Скопје, 1959. Дипломирал на Факултетот за филм и фотографија при Универзитетот на Јужен Илиноис (САД) 1982. адреса: Бриселска 17, 91000 Скопје тел. 091/116-267 e-mail: milchom@mol.com.mk

Емил ПЕТРОВ

Роден во Скопје, 1972. Дипломирал на Факултетот за фармација, Скопје 1996. адреса: Иван Цанкар 7а, 91000 Скопје тел. 091/332-020 email: deeper@freemail.org.mk

Кристина МИЛЈАНОВСКА

Родена во Скопје, 1972. Дипломирала на Филозофскиот факултет, Институт за Историја на уметноста со археологија, Скопје 1997. адреса: Бул. Партизански одреди 127 4/9, 91000 Скопје тел. 091/378-091 e-mail: kika@soros.org.mk

Исмет РАМИЌЕВИЌ

Роден во Дабница (Југославија), 1960. Дипломирал на Факултетот за ликовни уметности, Скопје 1984. адреса: Челопек 59, 91000 Скопје тел. 091/267-894 e-mail: ismet@scca.org.mk

Виолета ЧАПОВСКА

Родена во Скопје, 1967. Дипломирала на Факултетот за ликовни уметности, Скопје 1991. Магистрирала на Royal Melbourne Institute of Technology, Мелбурн (Австралија) 1995. адреса: 354 Station Street, Carlton Nth 3054, Victoria, Australia тел. ++61.3/935.418.59 e-mail: violeta@ains.net.au

Стефан ШАШКОВ

Роден во Скопје, 1963. Дипломирал на Филозофскиот факултет, Институт за Историја на уметноста со археологија, Скопје 1991. адреса: Илинден 79/10, 91000 Скопје тел. 091/129-107 e-mail: gugu@soros.org.mk

Лара ТАШКОВСКА

Родена во Скопје, 1972. Дипломирала на Факултетот за ликовни уметности, Скопје 1996. адреса: Илинден 79/10, 91000 Скопје тел. 091/129-107 e-mail: larafig@soros.org.mk

Elizabeta AVRAMOVSKA

Born in Skopje, 1956. Faculty of Fine Arts, Skopje, BFA 1984.
History and Philosophy of Art and Architecture, The Central
European University, Prague (Czech Republic), MA 1995.
address: Kapistec 3, 91000 Skopje, Republic of Macedonia
tel. ++389.91/178-638
e-mail: betya@soros.org.mk

Zaneta VANGELI

Born in Bitola, 1963. State Academy of Arts (Staatliche
Hochschule für Bildende Künste - Städelschule), Frankfurt/Main
(Germany), BFA 1988.
address: Dame Gruev 1/3-19, 91000 Skopje, Republic of
Macedonia
tel. ++389.91/134-378
e-mail: vangeli@soros.org.mk

Natasa DIMITRIEVSKA

Born in Skopje, 1969. Faculty of Fine Arts, Skopje, BFA 1996.
address: 11 Oktomvri 23-2/9, 91000 Skopje, Republic of
Macedonia
tel: ++389.91/382-041
e-mail: ndimitrievska@hotmail.com

Biljana TANUROVSKA

Born in Skopje, 1972. Faculty of Philosophy, Institute of History
of Art with Archaeology, Skopje, BA 1999.
address: Vodenska 2-1/7, 91000 Skopje, Republic of Macedonia
tel. ++389.91/377-412
e-mail: bljace@mol.com.mk

Robert JANKULOSKI

Born in Prilep, 1969. Faculty of Dramatic Arts, Department of
Camera, Skopje, BFA 1996.
address: Vera Jocic 12a 1/17, 91000 Skopje, Republic of
Macedonia
tel. ++389.91/432-429
e-mail: rjan@soros.org.mk

Milcho MANCHEVSKI

Born in Skopje, 1959. Faculty of Film and Photography,
University of South Illinois (USA) BFA 1982.
address: Briselska 17, 91000 Skopje, Republic of Macedonia
tel. ++389.91/116-267
e-mail: milchom@mol.com.mk

Emil PETROV

Born in Skopje, 1972. Faculty of Pharmacy, Skopje, BA 1996.
address: Ivan Cankar 7a, 91000 Skopje, Republic of Macedonia
tel. ++389.91/332-020
e-mail: deeper@freemail.org.mk

Kristina MILJANOVSKA

Born in Skopje, 1972. Faculty of Philosophy, Institute of History
of Art with Archaeology, Skopje, BA 1997.
address: Bul. Partizanski odredi 127 4/9, 91000 Skopje,
Republic of Macedonia
tel. ++389.91/378-091
e-mail: kika@soros.org.mk

Ismet RAMICEVIC

Born in Dabnica (Yugoslavia), 1960. Faculty of Fine Arts,
Skopje, BFA 1984.
address: Celopek 59, 91000 Skopje, Republic of Macedonia
tel. ++389.91/267-894
e-mail: ismet@scca.org.mk

Violeta CAPOVSKA

Born in Skopje, 1967. Faculty of Fine Arts, Skopje, BFA 1991.
Royal Melbourne Institute of Technology, Melbourne (Australia),
MA 1995.
address: 354 Station Street, Carlton Nth 3054, Victoria,
Australia
tel. ++61.3/935.418.59
e-mail: violeta@ains.net.au

Stefan SASKOV

Born in Skopje, 1963. Faculty of Philosophy, Institute of History
of art with Archaeology, Skopje, BA 1991.
address: Ilinden 79/10, 91000 Skopje, Republic of Macedonia
tel. ++389.91/129-107
e-mail: gugu@soros.org.mk

Lara TASKOVSKA

Born in Skopje, 1972. Faculty of Fine Arts, Skopje, BFA 1996.
address: Ilinden 79/10, 91000 Skopje, Republic of Macedonia
tel. ++389.91/129-107
e-mail: larafiq@soros.org.mk

Elizabeta AVRAMOVSKA

E lindur në Shkup më 1956. Ka diplomuar në Fakultetin e Arteve figurative në Shkup më vitin 1984. Magjistroi në grupin për Histori dhe filozofi të artit dhe arkitekturës në Universitetin gendoror evropian në Pragë (Republika Çeke) 1995.

Zhaneta VANGELI

E lindur në Manastir më vitin 1963. Ka diplomuar në Staatliche Hochschule für Bildende Künste - Städelschule Frankfurt (Gjermani) 1988.

Lupka DELEVA

E lindur në Gjevgjeli më vitin 1970. Ka diplomuar në Fakultetin e Arteve figurative Shkup 1994.

Natasha DIMITRIEVSKA

E lindur në Shkup 1969. Ka diplomuar në Fakultetin e Arteve figurative 1996.

Biljana TANUROVSKA

E lindur në Shkup 1972. Ka diplomuar në Fakultetin filozofik Institutin për Histori të artit dhe arkeologjisë Shkup 1999.

Robert JANKULOSKI

I lindur në Prilep 1969. Ka diplomuar në Fakultetin e Arteve dramatike në Shkup 1997.

Milço MANÇEVSKI

I lindur në Shkup 1959. Ka diplomuar në Fakultetin për film dhe fotografi në Universitetin në Ilinoisin jugor (SHBA) 1982.

Emil PETROV

I lindur në Shkup 1972. Ka diplomuar në Fakultetin për farmaci Shkup 1996.

Kristina MILJANOVSKA

E lindur në Shkup 1972. Ka diplomuar në Fakultetin Filozofik Institutit për art dhe arkeologji Shkup 1997.

Ismet RAMIÇEVIQ

I lindur në Dabnica (Jugosllavi) 1960. Ka diplomuar në Fakultetin e Arteve figurative në Shkup më 1984.

Violeta ÇAPOVSKA

E lindur në Shkup 1967. Ka diplomuar në Fakultetin e Arteve figurative në Shkup më 1991. Ka magjistruar në ROYAL

Melbourne Institute of Technology Melburn (Australi) 1995.

Stefan SHASHKOV

I lindur në Shkup 1963. Ka diplomuar në Fakultetin Filozofik, Institutit për Histori të artit dhe arkeologji Shkup 1991.

Lara TASHKOVSKA

E lindur në Shkup 1972. Ka diplomuar në Fakultetin e Arteve figurative Shkup 1996.

Елизабета АВРАМОВСКА

Рођена у Скопљу, 1956. Дипломирала на Факултету ликовних уметности у Скопљу 1984. Магистрирала на отсеку за Историју и филозофију уметности и архитектуре у Прагу (Чешка Република), 1995.

Жанета ВАНГЕЛИ

Рођена у Битољу, 1963. Дипломирала на Staatliche Hochschule für Bildende Künste - Städelschule у Франкфурту (Немачка), 1988.

Љулка ДЕЛЕВА

Рођена у Ђевђелији, 1970. Дипломирала на Факултету ликовних уметности у Скопљу, 1994.

Наташа ДИМИТРИЕВСКА

Рођена у Скопљу, 1969. Дипломирала на Факултету ликовних уметности у Скопљу, 1996.

Билјана ТАНУРОВСКА

Рођена у Скопљу, 1972. Дипломирала на Филозофском факултету, на Институту за Историју уметности и археологију у Скопљу, 1999.

Роберт ЈАНКУЛОСКИ

Рођен у Прилепу, 1969. Дипломирао на Факултету драмских уметности у Скопљу, 1997.

Милчо МАНЧЕВСКИ

Рођен у Скопљу, 1959. Дипломирао на Факултету за филм и фотографију на Универзитету у Јужном Илиноису (САД) 1982.

Емил ПЕТРОВ

Рођен у Скопљу, 1972. Дипломирао на Фармацеутском факултету у Скопљу, 1997.

Кристина МИЛЈАНОВСКА

Рођена у Скопљу, 1972. Дипломирала на Филозовском факултету, на Институту за Историју уметности и археологију у Скопљу, 1997.

Исмет РАМИЧЕВИЋ

Рођен у Дубници (Југославија), 1960. Дипломирао на Факултету ликовних уметности у Скопљу, 1984.

Виолета ЧАПОВСКА

Рођена у Скопљу, 1967. Дипломирала на Факултету ликовних уметности у Скопљу, 1991. Магистрирала на Royal Melbourne Institute of Technology у Мелбурну (Аустралија), 1995.

Стефан ШАШКОВ

Рођен у Скопљу, 1963. Дипломирао на Филозофском факултету, на Институту за Историју уметности и археологију у Скопљу, 1991.

Лара ТАШКОВСКА

Рођена у Скопљу, 1972. Дипломирала на Факултету ликовних уметности у Скопљу, 1996.

Elizabeta AVRAMOVSKA

1956 Üsküp doğumlu. 1984 yılında Üsküp Resim Sanat Fakültesi mezun oldu, 1995 yılında Prag'da, (Çehistan Cumhuriyeti) Orta Avrupa Üniversitesi tarih ve sanat felsefesi ile mimar bölümünde mastırlık yaptı.

Janeta VANGELI

1963 Manastır doğumlu. 1988 yılında Frankfurt (Almanya) Staatliche Hochschule für Bildende Künste - Städelschule.

Lupka DELEVA

1970 Gevgeli doğumlu. 1994 yılında Üsküp Resim Fakültesinden mezun oldu.

Nataşa DIMITRIEVSKA

1969 Üsküp doğumlu. 1996 yılında Üsküp Resim Fakültesinden mezun oldum.

Bilyana TANUROVSKA

1972 Üsküp doğumlu. 1999 yılında Üsküp Felsefe Fakültesi Tarih Sanatı ve Arheoloji bölümünden mezun oldum.

Robert YANKULOSKI

1969 Pirlepe doğumlu. 1997 yılında Üsküp Dram Fakültesi mezun oldu.

Milço MANÇEVSKI

1959 Üsküp doğumlu. 1982 yılında Güney Ilionis (ABD) Üniversitesi Filim ve fotoğrafı Fakültesinden mezun oldu.

Emil PETROV

1972 Üsküp doğumlu. 1996 yılında Üsküp Eczacılık Fakültesinden mezun oldu.

Kristina MILYANOVSKA

1972 Üsküp doğumlu. 1997 yılında Üsküp Felsefe Fakültesinin Tarih Sanatı ve arkeoloji bölümünden mezun oldu.

Ismet RAMIÇEVIĆ

1960 Dubnica (Yugoslavya) doğumlu. 1984 yılında Üsküp Resim Sanatlar Fakültesinde mezun oldu.

Violeta ČAPOVSKA

1967 Üsküp doğumlu. 1991 yılında Üsküp Resim Sanat Fakültesini tamamladı. 1995 yılında Royal Melbourne Institute of Technologi - Melburn Avustralya enstitüsünde masterlığını yaptı.

Stefan ŞAŞKOV

1963 Üsküp doğumlu. 1991 yılında Üsküp Felsefe Fakültesine tarih sanatı enstitüsü ve arkeoloji bölümne mezun oldu.

Lara TAŞKOVSKA

1972 Üsküp doğumlu. 1996 yılında Üsküp Resam Sanatları Fakültesini bitirdi.

Elizabeta AVRAMOVSKA

Bijandi ki Skopja, 1956. Diplomirija ko Fakulteti baso skrinisardi art, Skopje 1984. Magistririja ko odeli basi Istorija thaj Filozofija ko art-arhitektura, Cetrilikano evropikano univerziteti, Praga (Ceska Republika) 1995.

Zaneta VANGELI

Bijandi ki Bitola, 1963. Diplomirija ko Staatliche Hochschule für Bildende Künste - Städelschule, Frankfurt (Germanija) 1988.

Ljupka DELEVA

Bijandi ki Gevgelija, 1970. Diplomirija ko Fakulteti basi skrinisardi art, Skopje 1994.

Natasa DIMITRIEVSKA

Bijandi ki Skopja, 1969. Diplomirija ko Fakulteti basi skrinisardi art, Skopje 1996.

Biljana TANUROVSKA

Bijandi ki Skopja, 1972. Diplomirija ko Filozovsko fakulteti, Institut basi Istorija thaj art-arheologija, Skopje 1999.

Robert JANKULOSKI

Bijando ko Prilep, 1969. Diplomirija ko Fakulteti basi dramakiri art, Skopje 1997.

Milco MANCEVSKI

Bijando ki Skopja, 1959. Diplomirija ko fakulteti baso film thaj fotografija ko Univerziteti ko Juzen Illinois (SAD) 1982.

Emil PETROV

Bijando ki Skopja, 1972. Diplomirija ko Fakulteti basi farmacija, Skopje 1996.

Kristina MILJANOVSKA

Bijandi ki Skopja, 1972. Diplomirija ko Filozovsko Fakulteti, Institut basi Istorija kotar art-arheologija, Skopje 1997.

Ismet RAMIKEVIK

Bijando ki Dabnica (Jugoslavija), 1960. Diplomirija ko Fakulteti baso skrinisardi art, Skopje 1984.

Violeta CAPOVSKA

Bijandi ki Skopja, 1967. Diplomirija ko Fakulteti baso skrinisardi art, Skopje 1991. Magistririja ko Royal Melbourne Institute of Technology, Melburn (Avstralija) 1995.

Stefan SASKOV

Bijando ki Skopja, 1963. Diplomirija ko Filozovsko fakulteti, Institut basi istorija thaj art-arheologija, Skopje 1991.

Lara TASKOVSKA

Bijandi ki Skopja, 1972. Diplomirija ko Fakulteti basi skrinisardi art, Skopje 1996.

Уметници & Бегалци
Музеј на град Скопје
Скопје, 23.07 - 01.09.1999

организација на проектот: Центар за современи уметности - Скопје
ко-организација на изложбата: Музеј на град Скопје

куратор: Мелентије Пандиловски

асистент куратор: Калина Буневска

технички асистенти на проектот: Анита Ивковиќ, Никола Писарев,
Горан Шлакески

издавач: Центар за современи уметности - Скопје

одговорен уредник: Мелентије Пандиловски

ликовно и графичко обликување: Горан Шлакески

слайдови: Роберт Јанкулоски (Жанета Вангели стр.15)

превод на македонски: Марија Хадзи Митрова Иванова

превод на албански: Bekim Ajdini

превод на српски: Александар Писарев

превод на турски: Remzi Canova

превод на ромски: Asmet Elezovski

изработка на фотолити: Магнаскен, Скопје

печатница: Датапонс, Скопје

тираж: 700

видео монтажа на проектите "Албуми со спомени" и "Ме слушаш ли дека зборувам":
Ed Wood, Скопје

фотографии за проектот "Болка + Храна = Сувенир":
Туран Махмут и авторот

плотер отпечатоците се припремени и продуцирани во CAC-Skopje

video montage of the projects "Album with Memories" and "Can You Hear Me Talking":
Ed Wood, Skopje

photos for the project "Pain + Food = Souvenir":
Turan Mahmut and the author

the plotter prints are prepared and produced by CAC-Skopje

Artists & Refugees
Museum of the City of Skopje
Skopje, 23.07 - 01.09.1999

organization of the project: The Contemporary Art Center - Skopje

co-organization of the exhibition: Museum of the City of Skopje

curator: Melentie Pandilovski

assistant curator: Kalina Bunevska

technical assistants of the project: Anita Ivkovic, Nikola Pisarev,

Goran Slakeski

publisher: The Contemporary Art Center - Skopje

editor in chief: Melentie Pandilovski

lay-out & technical editor: Goran Slakeski

slides: Robert Jankuloski (Zaneta Vangeli p.15)

translated into Macedonian: Marija Hadzi Mitrova Ivanova

translated into Albanian: Bekim Ajdini

translated into Serbian: Aleksandar Pisarev

translated into Turkish: Remzi Canova

translated into Roma: Asmet Elezovski

photolithos: Magnasken, Skopje

printed by: Datapons, Skopje

copies: 700

CIP - Каталогизација на публикација
Народна и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

7.038(497.7)(06.064)

ISBN 9989-745-35-8

Според Мислењето на Министерството за култура бр. 07-3811/2 од 14.07.1999 за
каталогот за изложбата Уметници & Бегалци се плаќа повластена даночна стапка.

© Copyright 1999
The Contemporary Art Center - Skopje, Macedonia